

УДК 161.2

Козак М.– ст. гр. БП-31, Мартиняк О.– ст. гр. БП-31

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

КЛІШЕ В УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ

Науковий керівник: к.ф.н., доцент Савчин Т.О.

Kozak M., Martyniak O.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

KLISHE TO UKRAINIAN LANGUAGE

Supervisor: Savchyn T.O.

Ключові слова: мовні кліше, лінгвістика, стереотип.

Keywords: language klishe, linguistics, stereotype.

На сучасному етапі розвитку мовознавства спостерігається наукове зацікавлення проблемами використання мовних кліше. Вагомим чинником у формуванні культури виступає їх правильне вживання у діловому стилі.

На сучасному етапі дослідження цікавить багатьох науковців, зокрема С.Ф. Фоміна, Л.І. Мацько, Л.Г. Скрипник, А.В. Власову, С.Я. Єрмоленко, А.П. Коваль, М.А. Черкаського, Н.Д. Бабич, В.В. Виноградова, О.Д. Пономарьова, Г.М. Удовиченка, Н. М. Сологуб та ін [1, с. 58].

У наш час поняття «мовне кліше» лишається не достатньо сформованим. Під значенням цього терміна інколи розуміють звичні репліки, фразеологізми, поширені цитати, гасла та багато іншого. Причиною є використання різних підходів для тлумачення мовних кліше.

Мовні кліше використовуються в різних сферах суспільного життя (мистецтво, освіта, релігія, політика, спорт). Особлива зацікавленість у вивченні мовних кліше спостерігається у засобах масової інформації, адже саме вони створюють заповнення інформацією газетних шпальт. На ступінь довіри до преси впливає не лише актуальність інформації, а стиль та якість написання, вживання певних мовних словосполучень [3, с.105].

У практиці мовне кліше набуває психологічного характеру. Дослідження цього явища було проведено В. В. Красним, Ю. Є. Прохоровим.

Якщо у текстах ЗМІ часто вживати образне кліше, то воно перетворюється на штампи. Мовні кліше не завжди призводять до виникнення штампів, але це відбувається при багаторазовому повторі таких конструкцій. Вони можуть погіршити суть сказаного. Якщо використовувати без необхідності такі вислови, як з метою, згідно з та інші, то це має негативний вплив на сприймання. Для того, щоб уникнути появи штампів на письмі потрібно використовувати такі засоби, які допоможуть точно, легко та економно висловити власну ідею.

Відповідно, мовні кліше можна назвати стійкими стереотипними мовними конструкціями, в яких сталий лексичний склад, незмінна семантична наповнюваність. Найчастіше вони використовуються у діловому листуванні. В офіційному листуванні значну роль відіграє завершальне кліше, від якого певною мірою може залежати тривалість подальшого листування.

Конфесійні тексти, які відображають канони та доміанти релігії, такі як Святе Письмо, проповіді, молитва також містять мовне кліше. Ще одним прикладом мовних

кліше у сфері релігії є вирази «Бог благословить», «З Божого благословення». Вони спрямовані на встановлення спілкування з Богом та іншими святими істотами задля поради, прохання, розради, співпереживання тощо.

Вплив людини на рідну мову характеризується використанням мови задля задоволення власних потреб. У період онтологічного розвитку поява будь-якого мовного явища характеризується фонологічним розвитком мови.

Часто повторювані слова, дії та вчинки, в результаті спілкування носіїв мови, утворюють певний ритуал, який автоматично використовують представники суспільства в процесі виховання [4, с.95]. Вишневська Н. дослідила, що свідомість демонструє події та обставини, які неодноразово повторювалися. Це спричинило виробленню певних психологічних стандартів, які в свою чергу, відтворюються в мові у вигляді кліше [3, с.54].

За допомогою кліше можна маніпулювати мовною поведінкою членів комунікації та виявляти можливість впливу на свідомість. Його вживання може регулювати суперечності потреб спілкування людини та її особисту розмову. Беручи до уваги дане твердження можна зазначити, що когнітивні механізми спричиняють масовий мовний вплив на слухача або читача. Актуалізація кліше характеризується позитивною оцінкою.

У цілому проблема уподібнення мовного кліше належить до найбільш дискусійних питань лексики та фразеології. Найбільш широкого поширення кліше набуває в офіційно-діловому стилі. Цей стиль використовується у спілкуванні в державно-політичній, економічній та громадській сферах. Головна мета стилю: регулювання офіційних ділових стосунків у вищезазначених сферах та обслуговування громадських потреб людей [2, с.77].

У наш час тема дослідження мовних кліше доволі актуальна. Кожна людина по-різному вживає їх у повсякденному житті. Дана диференціація залежить від багатьох чинників: віку, професійної діяльності, вподобань людини, кола спілкування тощо. Наприклад, у людей, які займаються педагогічною чи журналістською діяльністю, словниковий запас мовних кліше є зазвичай постійним чинником.

Не варто забувати і про те, що при вживанні таких виразів існує ризик, що читач не зрозуміє того, з якою метою була написана дана праця. Через занадто часте використання такі слова не тільки втрачають змістовність, а й в деякій мірі сенс.

Список використаних джерел і літератури:

1. Єрмоленко С. Я. Нариси з української словесності : (стилістика та культура мови) / Світлана Яківна Єрмоленко. – К. : Довіра, 2009. – 416 с.
2. Українська лінгвостилістика ХХ – початку ХХІ ст. : система понять і бібліографічні джерела / За ред. С. Я. Єрмоленко. – К. : Грамота, 2007. – 368 с.
3. Вишневська Н.Ю. Кліше як мовна одиниця : проблеми кліше в мовознавстві. Наукові записки Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя. Філологічні науки : зб. наук. пр. / відп. ред. Г. В. Самойленко. 2013. Кн. 3. С. 33–36.
4. Галій Л.Г. Дефініції валентності та сполучуваності у сучасному мовознавстві. Вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. Серія : Філологічні науки. Мовознавство : зб. наук. пр. / гол. ред. Н. О. Данилюк. 2011. № 6. Ч.1. С. 147–152.